GETMƏYİB

Biz söz verdik ayrılanda bir-birinə ürəkdən:
Qismət olar, Allah qoysa, görüşərik yaxında.
Vüsal günü çələng hörüb qızılgüldən, çiçəkdən,
Ayaq altda qoç kəsərik Dəlibaba dağında.

Neçə il var görməmişik bir-birinin üzünü,
Gəl sanma ki, bu ayrılıq uzun illər sürəcək.
Sən bu taya zilləyərək həsrət dolu gözünü,
Soruşursan: dost dostunu bəs nə zaman görəcək?

Qanlı döyüş yollarında ağarmışdır dik başım,
Demə, demə, ürəyimiz arzusuna yetməyib.
Mən görüşə inanıram, çünki, ey qan qardaşım,
Əllərinin hərarəti əllərimdən getməyib!

HƏSRƏT ÇƏKİRƏM

Söhrab Tahirə

Sənsizəm, vəslinin uğrunda müsibət çəkirəm,
Durnalardan xəbər al, gör nə məşəqqət çəkirəm,
Gecələr haqlı şikayətlə gəlirsən yuxuma,
Düşünüb qəmli keçən ömrünü, xiffət çəkirəm.
Görməyə bir kərə, bir anlığa solğun üzünü,
Gündə mən yüz kərə yox, min kərə həsrət çəkirəm.
Bil ki qəlbimdə mənim başqa qəmim, dərdim yox,
Tək sənincün bu qədər qəmlənirəm, dərd çəkirəm.
Vəslinə mən hələ yol tapmadığımçün deyirəm
Millətimdən də, özümdən də xəcalət çəkirəm.

Təbriz yolu

ORALIYAM MƏN

İllərdir üzünə həsrət qaldığım,
Doğma qardaşımdan aralıyam mən.
Düşmənim də bilsin, dostum da bilsin,
Hələ ölməmişəm, yaralıyam mən.

Harda alnıaçıq insan görsəniz,
Harda ürəklərdə üsyan görsəniz,
Harda məktəbdən çox zindan görsəniz,
Bilin o yerliyəm, oralıyam mən.

Çoxdandır toy-düyün görməyib obam,
Xırmanda özgəyçün iş görür yabam.
Səttarxandır atam, Babəkdir babam,
İndi bildinizmi haralıyam mən?!

ARAZ DEYİR

Göydə buludlarla toqquşur ahım,
Başımın üstündə şimşəklər çaxır.
Özüm də bilmirəm nədir günahım,
Başıma yer-yerdən sərkilər yağır.

Bülbüllər məskəni bir gülüstanı
Deyirlər, ikiyə sən ayırmısan.
Götürün üstümdən quru böhtanı,
Bilsin təqsirini adıma yazan! –

Yox, yaranmamışam mən göz yaşından,
Göyərçin dalğalı Arazdır adım.
Ay ellər, qardaşı qan qardaşından
Ayıran ayırdı, mən ayırmadım!

NİGARANAM

Araz sahilində gəzirəm yenə,
Ürəyi söz dolu bir insanam mən.
İllərdir gözlərim bu yollardadır,
Öz qan qardaşımdan nigaranam mən.

Nədir bu fəlsəfə, nədir bu hikmət?
Başımdan yağarkən bu var, bu dövlət.
Hicran bağçasında vüsala həsrət,
Bağrı çarpaz dağlı bir bağbanam mən.

Mən vurğun deyiləm şöhrətə, ada,
Sadə bir şairəm, qoca dünyada.
Düşəcək hərdənbir bu sözüm yada,
Sanmayın beşgünlük bir mehmanam mən.

Könlümdə müqəddəs bir həsrətim var,
Ləkə götürməyən həqiqətim var.
Görün, nə qəribə bir qismətim var,
O taylı, bu taylı Süleymanam mən!

AĞLADI

Urmiya gölünə qan çilədilər,
Ördəyim ağladı, qazım ağladı.
Köçdü sahilindən nazlı gözəllər,
Baharım ağladı, yazım ağladı.

Başının üstünü dumanlar aldı,
Meşələr yas tutub saçını yoldu,
Dünyanın qəmləri qəlbimə doldu,
Kamanım ağladı, sazım ağladı.

İki hicran çəkən yenə qəm yedi,
Yandı gözlərində eşqin məbədi.
Biri Araz dedi, biri Van dedi, –
Süleyman ağladı, Nazim ağladı.

KÖNÜL MAHNISI

Dinlə, a Təbriz gözəli,
Mən səni sevdim sevəli.
Xoşladı hicran qapımı,
Daşladı hicran qapımı.
Yaxşı bilirsən bunu sən,
Çox sevirəm yurdunu mən.
Şahid olub eşqimizə,
Şöhrətimiz Ərk qalası,
Mahnı deyib orda bizə,
Qüdrətimiz Ərk qalası.
Baxmayaraq dərdə, inan,
Bağrıma yazdım adını,
Od kimi bağrımda yanan
Ağrıma yazdım adını.
Ayrılığın keçdi belə,
Ayları da illəri də,
Gəldi xəzan, verdi yelə,
Əkdiyimiz gülləri də.
Düşmənə diz çökməmişəm,
Dərdə boyun əyməmişəm.
Sən də mənimtəksən, a qız,
Ay kimi göyçəksən, a qız.
Gəl qulaq as bir də mənə,
Ağlayıb, öz taleyinə
Kəm demə, Təbriz gözəli,
Qəm yemə, Təbriz gözəli.
Mən bilirəm gün gələcək,
Gül kimi bəxtim güləcək.
Can sıxan hicran köçəcək,
Səslənəcək arzularım,
Hər gün Arazdan keçəcək
Odlu könül mahnılarım!

UÇUNUZ

Hara uçursunuz, bilim, durnalar!
Mənim tərcümanım, dilim durnalar!

Nə olar uçunuz mən deyən yerə,
Sizə əhsən deyim gündə min kərə.
Dolsun səsinizlə bütün dağ, dərə.
Sizindir çəmənim, çölüm, durnalar
Şəlaləm, dənizim, gölüm, durnalar.

Gülməyin gözümdən axan yaşıma,
Baharda qar yağıb mənim başıma.
Neyləyim, acıma, qan qardaşıma
Çoxdandır çatmayır əlim, durnalar.
Bunu yaxşı bilir elim, durnalar.

Arazdan o taya ötürün məni,
Arzuma-kamıma yetirin məni.
Paylayım sevinci, şeri, nəğməni,
Dəysin dost əlinə əlim, durnalar,
İkiqat olmamış belim, durnalar.

Doğma Arazımın qırağındayam,
Bir qaragözlünün fərağındayam
Həm bacı, həm qardaş sorağındayam,
Məni qorxutmayır ölüm, durnalar!
El gülsün, mən də bir gülüm, durnalar.

ÇÖRƏYİM, AĞLA

Təbrizli bağlarda soldu gül-çiçək,
Ağla, gülüm, ağla çiçəyim, ağla.
İllərdir üzümə yollar bağlıdır,
Araz şikayətli küləyim, ağla.

Qoy yenə dilimdən od-alov saçım,
Bu sahil toxumdur, o sahil acım.

Çörəyə həsrətdir, qardaşım, bacım,
Ağla, süfrəmdəki çörəyim, ağla.

Bilir nisgilimi bu el, bu ölkə,
Ürəyim çətin ki, bu dərdi çəkə,
Mən vüsal gününü görmədim bəlkə,
Ağla, Araz gözlü ürəyim, ağla!

BİR OVUC TORPAQ

Dinlə mənim, ey təbrizli qan qardaşım,
Bağrı yara can sirdaşım.
Nə qədər ki, hicran kəsib yolumuzu,
Sağımızı, solumuzu.
Nə qədər ki, qələm tutur dərdimizi yazan əlim,
"Yorulmuşam" kəlməsini lüğətimdən pozan əlim.
Nə qədər ki, sönməyibdir ürəyimin odu, közü,
Vüsal adlı diləyimin odu, gözü.
Nə qədər ki, dünyamızı aydın, açıq görür gözüm,
Nə qədər ki, ürəklərdə yuva salır şerim, sözüm,
Nə qədər ki, öz yerində durur ürək,
Həsrətinlə vurur ürək.
Nə qədər ki, vüsalına yetməmişəm,
Nə qədər ki, son mənzilə getməmişəm,
Qoyma qalsın ürəyimdə bu arzu, bu həvəs, qardaş,
Tələs, qardaş,
Bircə ovuc torpaq göndər Bakıdakı qardaşına,
Səni səndən artıq sevən sirdaşına,
O torpağı məhəbbətlə bu torpağa qatım bağda,
İllər boyu bəslədiyim xoş arzuma çatım bağda,
Bəlkə bir az vəslə möhtac, hicran yüklü can
dincəlsin,
Bahar çağı bağçamızdan təbrizimin ətri gəlsin.
Gəl qardaşım, qardaşını gəl dolandır öz başına,
Çox demirəm, bircə ovuc torpaq göndər qardaşına!

AMANDIR, GETMƏ

Təbrizdən ayrılarkən
qardaşımdan eşitdiklərim

Məni yalqız qoyub hara gedirsən,
Bax bu göz yaşıma, amandır, getmə!
Dərdli könlümdəki xoş arzuları
Mübarək əlinlə oyandır, getmə!

Sənsən ürəyimə, ruhuma sirdaş,
Qaralar geyəcək sən getsən dağ-daş.
Qurbanam gəldiyin yollara, qardaş,
Əməllərim sənə əyandır, getmə!

Sənə göz dikmişdir bu el, bu oymaq,
Üzünə baxmaqla mümkünmü doymaq?
Sən öz evindəsən, deyilsən qonaq,
Bağrı bu ellərin al qandır, getmə!

Zülm ilə tapdandı gül bağım mənim,
Söndü ayım, günüm, çırağım mənim.
Sənsən yaman gündə dayağım mənim,
Getsən yerim yenə zindandır, getmə!

Demirəm, yaş töküb halıma ağla,
Doğma qardaşınam yadında saxla.
Özün öz əlinlə yaramı bağla,
Göz yaşım dəryadır, ümmandır, getmə!

İÇƏ BİLMİRƏM

Araz sahilindən yolum düşəndə,
Bir an həyəcansız keçə bilmirəm.
Nələr olduğunu o biri tayda
Çox gözəl bilirəm, necə bilmirəm?!

Eşitsin səsimi bacım, qardaşım,
Hicran yollarında ağardı başım.
Damır ürəyimə yenə göz yaşım,
Gündüzü gecədən seçə bilmirəm.

Özgələr su içir bulaqlarından,
Fəryadlar yüksəlir ocaqlarından.
Niyə qollarından, ayaqlarından,
Paslı zəncirləri aça bilmirəm.

Mənim o sahilsiz həyatım yoxdur,
Vüsalından böyük muradım yoxdur.
Niyə quşlar kimi qanadım yoxdur,
Niyə o sahilə uça bilmirəm?!

Mənə gəl-gəl deyir Təbriz, Miyana,
Sən necə baxırsan, Arazım buna!
Ürəyim yananda sənin suyuna
Göz yaşı qatmasam, içə bilmirəm!

ÜRƏYİMİ VERƏRƏM

Xəzan vursa bağçanı, çiçəyimi verərəm,
Süfrəndə şey tapmasan, çörəyimi verərəm.

Amansız olsun deyə zərbən cəllad başında,
Biləyinə köməkçi biləyimi verərəm.

Düşmənlər nəfəsilə zəhərləsə havanı,
Onda sənə Xəzritək küləyimi verərəm.

Tufan qopsa, başına qayalar, dağlar uçsa,
Qarşısına mən dayaq kürəyimi verərəm.

Azadlıq vuruşunda ürəyin parçalansa,
Qoparıb bu sinəmdən ürəyimi verərəm!

KÖÇÜRƏ BİLƏYDİLƏR

Deyirəm nə olaydı cənublu qardaşıma,
Mənim həyat suyumdan içirə biləydilər.
Azad torpağımdakı toxumunu güllərin,
Arazın o tayında becərə biləydilər.

Deyirəm nə olaydı məni qan qardaşımın,
Yanına Araz üstdən keçirə biləydilər.
Yaralı ürəyinin əvəzinə əvəzsiz,
Mənim bu ürəyimi köçürə biləydilər.

1967

DİNLƏ QARDAŞINI

Dinlə qardaşını, a yaslı qardaş,
Həmişə arzulu, niyazlı qardaş,
Bağrı çarpaz dağlı, arazlı qardaş,
Qoymaram gözündən sellər tökülsün.

Nələr çəkməmisən ömründə, nələr,
Səni qurtarmasam zillətdən əgər,
Gözümdə gecəyə çevrilsin səhər,
Başıma damlardan küllər tökülsün.

Gün o gün olsun ki, gəlim vəcdə mən,
Bizim bu şəhərdə görünəndə sən.
Bütün eyvanlardan, pəncərələrdən,
Ayağın altına güllər tökülsün.

QƏLBİM

Hər kəsin bir qəlbi varsa, mənim iki qəlbim var,
Hər ikisi bir vüsalın həsrətilə çırpınar.
Biri doğma Bakıdadır, biri ana Təbrizdə,
Biri xoşbəxt, o birisi batıb qana Təbrizdə.

Biri burda karvanını sürür aya, günəşə,
Biri orda varlığını atıb oda, atəşə.
Biri burda tikir, qurur, xariqələr yaradır,
Biri orda min əzaba sinə gəlir, yaradır.
Biri burda kommunizmin təməlinə daş qoyur,
Biri orda dərbədərdir, daş üstünə baş qoyur.
Biri doğma Bakıdadır, biri ana Təbrizdə,
Biri xoşbəxt, o birisi batıb qana Təbrizdə.

LEYLA

Bu ellər göz yaşında qərq olub boğulanda,
Sevindi evdəkilər o dilbər doğulanda.
Boynuna muncuq salıb dedilər: – Gəlmə gözə,
Allah bilir, bəlkə də, düşdü ayağın bizə!
Anası layla çaldı əmizdirərək onu,
Bilmədi körpəsinin nə olacaqdır sonu.
Adını Leyla qoyub, qızı qundaqladılar,
Bəxtinə, taleyinə ümidlər bağladılar.
Heyhat! Aldanırdılar, bunlar xəyaldı, xəyal,
Bu torpaqda sevinmək, gülmək mahaldı, mahal...
Şaxta qılınc çəkərək gur-gur gurladı, durdu,
Aclıq ondan da betər gəlib qapını vurdu.
Ehtiyac gözdən saldı Leylanın beşiyini,
Artıq çəkən olmadı gecələr keşiyini.
Aldı qanadlarına əcəl körpə Leylanı,
Sübhədək ağladılar öpə-öpə Leylanı.
Leylanı unutdular, Leylanı unutdular,
Yuyub o gül bədəni ağ kəfənə tutdular.
Aparıb tapşırdılar soyuq qara torpağa,
Qaranquşlar qondular qəbrinə ağlamağa.

DƏYİŞMƏZSƏ KÖKÜNDƏN

Qəlbimdə dəniz var yenə kindən,
Qan-yaş tökəcək el gecə-gündüz,
Bu ölkə dəyişməzsə kökündən!

Gəlmiş qapına nazlı bahar, qalx,
İstərsən əgər ağ günə çıxmaq,
Bərk tut bu baharın ətəyindən!

Könlüm, nə durubsan, belə olmaz!
Dər, dostlara göndər, deyim əhsən,
Ən yaxşı gülündən, çiçəyindən!

Qan-yaş tökəcək el gecə-gündüz,
Bu ölkə dəyişməzsə kökündən!

ÜRƏYİMİN QULAĞI VAR, GÖZÜ VAR

Mən ürəyi atəş dolu şairəm,
Hələ yaram sağalmayıb, gözü var.
Aman cəllad, sən vurduğun yaranın
Ürəyimdə hələ dərin izi var.

Əlimdədir bu kainat, bu dünya,
Kilid vurmaq olmaz axar bir çaya.
Ürəyimdə dalğalanan bir dərya,
Millətimin, vətənimin sözü var.

Qartal kimi süzüb uçan nəğməmdə,
Sellər kimi axıb coşan nəğməmdə,
Bahar kimi könül açan nəğməmdə,
Qan ağlayan bu ellərin özü var.

Cəllad! Yetər, çək əlini vətəndən,
Ayıraram dik başını bədəndən.
Daha məni sata bilməz hər yetən,
Ürəyimin qulağı var, gözü var!

GƏLİR

Təbriz! Dərya kimi dalğalan, çağla,
Bu elə qəhrəman bir rəhbər gəlir.
Sənin şənliyinə dostumuz bahar
Yolları edərək müəttər gəlir.

Qoy mənim sözümə şahid olsun Ərk,
Səni ölənədək mən etmərəm tərk.
Günəşin əlindən yapışıb bərk-bərk,
Qoynuna uğurlu bir səhər gəlir.

Ucalır göylərə elin avazı,
Gülür bəxtsizlərin ömrünün yazı.
Rüstəm, nə durmusan, dilləndir sazı,
Ürək sevindirən bir xəbər gəlir!

ZİNDAN

Heyhat! Necə dözsün buna insan:
Vur, vur ki, yıxılsın təməlindən
Aysız və günəşsiz qara zindan!

Hər kərpici qan, hər daşı fəryad,
Gülməz üzü bir kimsənin əsla...
Dözməz buna, dözməz buna vicdan.

Vicdansıza vicdan sözü yaddır,
Şair deyəcək, susmayacaq heç,
Cəllad nə qədər içsə də al qan.

Vur, vur ki, yıxılsın təməlindən,
Aysız və günəşsiz qara zindan!

DİLBƏRİN GƏLİNLİK EVİ

Dilbər totuqca qızdı, onu verdilər ərə –
Aclıqdan ölməsin deyə dövlətli bir yerə.

Təbrizlilər dözümlü olur dərdə hər zaman,
Dilbərsə tab gətirmədi ağ saçlı dərdlərə.

Yağdıqca dəmbədəm başına tənə daşları
Şivən qopartdı, ağladı, o, gündə min kərə.

Əsdi bağında bir qara yel soldu gül üzü,
Zalım ərinsə hər baxışı döndü xəncərə.

Yad göz gəzən cənazəni heç görməsin deyə,
Bağlandı dar dəmir qapı, örtüldü pəncərə.

Mən acizəm bu dərdi yazım... Heçdi, bəlkə də
Cəllad ərin gözündə bu dəhşətli mənzərə.

Heyhat, qapandı bir gün onun göz qapaqları,
Dilsiz məzar gəlinlik evi oldu Dilbərə.

TƏBRİZ ZİNDANINDA

Zindanda, ah sataşdı gözüm xəstə bir qıza,
Dillən! – dedim, o bəxti qara, sönmüş ulduza.

Sıxmışdı pəncəsində onu aclıq, ehtiyac,
Boğmuşdu doğma körpəsini, qərq olub yasa.

Haqqında hökmü məhkəmənin çıxdı çox asan,
Qatil ana adıyla ona kəsdilər cəza.

Əl dəyməmiş yanında durur "dadlı" bir nahar,
Bir parça daş çörək, su dolu çirkli bir kasa.

Layla çalırdı sol əlinə körpə zənn edib,
Min köhnə dərdimin yarası oldu lap taza.

Birdən önündə diz çökərək söylədim: inan,
Dincəlmərəm əlimlə bu zindan dağılmasa!

VƏTƏN YANDI

O qədər nalə etdim ki, qızardı lalətək bağrım,
Baxıb öz dövrəmə gördüm qərənfil, yasəmən yandı.

Ürəkdə min yaran vardır, yazıq millət, yazıq millət,
Sənə hər ləhzədə öz canını qurban edən yandı.

Qonub damlarda asudə ötür heybətlə bayquşlar,
Əlində haqqı bayraq eyləyən, düz yol gedən yandı.

Dolubdur nəmli zindanlar, yanır odlarda azadlıq,
Neçin dinmirsən, ey qardaş, soruş bir gör nədən yandı.

Durubdur başım üstündə, əlində xəncəri, cəllad,
Nə gül qaldı, nə bülbül qaldı, bağ yandı, çəmən yandı.

Yadımdan çıxdı bülbültək qəfəsdə güllərin rəngi,
Qəmin, dərdin əlindən od tutub axır bədən yandı.

Süleyman, qafil olma, yaxşı bax ətrafa, şairsən,
Cinayət aşdı həddindən, haray sal ki, Vətən yandı!

TANIŞDIR

Qəfəsdən qurtulmuş yaralı şirəm,
Zəncir vura bilməz cəlladlar mənə.
Yox, yox, vura bilməz bir də yaralar –
Həm düşmənlər mənə, həm yadlar mənə!

İstəsən hər kəsi danışdır burda,
Göz yaşı elə bil yağışdır burda,
Hər addım başında tanışdır burda,
Nalələr, fəğanlar, fəryadlar mənə!

Vətənsiz bir şair cansız bədəndir,
Sevdası başımdan getmir nədəndir,
İlhamım, qüdrətim, eldir, Vətəndir,
Canımdan əzizdir bu adlar mənə!

1942

ÜRƏYİM PARÇALANIR

Məncə, hər doğru məhəbbətdə siyasət olmaz,
Olsa bir azca siyasət, o, məhəbbət olmaz.

Ürəyim gizlədə bilməz ki, sevir qardaşını,
Tökür hicrində açıqdan-açığa göz yaşını.

Ona baxdıqca uzaqdan ürəyim parçalanır,
Dərdli bir nəğmə deyirkən dilim ağzımda yanır.

Çağırır, gəl! – deyə hər an məni ordan haraya,
Ürəyim quştək uçur dərdli Arazdan o taya.

Deyirəm: qəm yemə, dostum, hələ mən ölməmişəm,
Sənsiz ömrümdə, bilirsən ki, deyib gülməmişəm.

Ta əzəldən yoğurub qanla bu qardaşlığı biz,
Demişik, qəbrədək ayrılmayacaqdır əlimiz!

Heç yaraşmaz sənə artıq o pərişan görkəm,
Sadiqəm andıma, qardaş, tut əlimdən möhkəm.

Nərə çək, söylə o qəlbindəki hər istəyini,
Çevirib bayrağa qandan qızaran köynəyini!

Şüvəlan, avqust 1945

O GÜN GƏLƏCƏK

Ləpələr qanlıdır Arazda yenə,
Nalə var çaldığım bu sazda yenə.
Yenə hər tin başında dar ağacı,
Ağlayır qardaşından ayrı bacı.
Yenə hər yerdə qan, ölüm dəhşət...
Çeynənir zülm əlində bir millət.
Gül – deyirlər ürəkdən ağlayana,
Bulaşıb gül, çiçək, çəməndə qana.

Vətənin sızlayır ürək yarası,
Buna şahid o dərdli "Ərk qalası".
Yox əsər orda, yox azadlıqdan
Müstəbidlərsə hey deyir qan, qan.
İndi artıq dünənki şən qızlar
İydəliklərdə ağlayıb sızlar,
Yox günəşdən nə bir əsər, nə bir iz,
Bir böyük yas içindədir Təbriz.
Əvəz etmiş gözəl baharı, xəzan,
Yanmayıb neyləsin bu şeri yazan?!
Necə dözsün ürək bu ayrılığa?
Son verilsin gərək bu ayrılığa!
Bilirəm ki, o an, o gün gələcək.
Yenə Təbriz çiçəklənib güləcək!

1947

DÜLGƏRİN ARZUSU

Bir qoca dülgərə rast gəldim dünən,
Hərbi paltarıma diqqətlə baxdı.
Mənə cəsarətlə yanaşdı, birdən
Sanki gözlərində ildırım çaxdı.

Öz ana dilində oxudu mənə
Könül dəftərindən bir neçə varaq.
Məni dəvət etdi sonra evinə
Dərdli kaman kimi sızıldayaraq

Bəzəyi yoxsa da kasıb evimin,
Səndən inciyərəm getməsən əgər.
İnanın, vallahi bir şurəvinin
Qapımdan girməsi dünyaya dəyər!

Onun bu sözləri canıma yatdı,
Əl sıxıb öpüşdük qan qardaşımla.
Könül ayrılığın daşını atdı,
Yan-yana, vüqarla düzəldik yola!

BİR MƏKTƏBİN QAPISINDA

Bir məktəb binasının keçərkən qabağından
Qəribə bir lövhənin şahidi oldum yenə.
Qoparıb atmışdılar bir gülü budağından,
Ürəyim parçalandı, hücum çəkdi dərd mənə.

A dostlar! Bu lövhəyə diqqətlə bir an baxın,
İçini çəkə-çəkə ağlayan bu uşağın
İslanıbdır dəftəri-kitabı göz yaşından,
Kim bilir nə bəlalar keçib onun başından.
Deyiləm biganə mən bu torpağın dərdinə,
Dedim, əgər qalmasam bu uşağın dərdinə
Bağışlamaz el məni, alqışlamaz el məni.
Silərək bir əlimlə körpənin göz yaşını,
Yuxarı qaldırıram bir əlimlə başını.
Soruşuram yavaşca: "Nə dərd üz verib sənə,
Bahar çağındır, bala, danışsana, gülsənə".
Boğur, dinməyə qoymur zavallını hıçqırıq,
Tökülür dodağından kəlmələr qırıq-qırıq.
Gizlin deyil, əzəldən dünya ölüm-itimdir,
Dedim, bəlkə, bu körpə kimsəsizdir, yetimdir.
Bəlkə, ailəsində nə qardaş, nə bacı var,
Bəlkə, bir şirin sözə onun ehtiyacı var.
Dedim, işdir, bəlkə də, kəsilib dərslərindən,
(Dalıb düşüncələrə bir ah çəkdim dərindən)
Bəlkə, tədris haqqını ödəməyib zavallı,
Bəlkə, dünəndən bəri şey yeməyib zavallı.
Belə deyil, ey könül, ədalət divanı qur,
Öyrəndim ki, körpənin günahı yalnız budur:
O, Təbriz məktəbində vətənində, elində,
Yoldaşıyla danışıb doğma ana dilində.
Bir qara əl ağacdan qırıb budaqtək onu
Küçəyə tullamışdır, unutma, şair, bunu!

Mənim qan qardaşımın gözlərinin işığı,
Ömrünün yaraşığı
Bircə oğlu Nəriman
Gözü yaşlı, bağrı qan,

Qoltuğunda kitablar, körpə qəlbində qəmlər,
Qiymət dəftərçəsində xoşagələn rəqəmlər,
Məktəbin qapısında durub səhərdən bəri
Solğun yanaqlarında üç-dörd sillənin yeri!

1961

CƏNUB HƏSRƏTİ

I

Yenə şair ürəyim döndü qana,
Yağır ətrafa dilimdən odlar.
Baxıram dərdli Arazdan o yana,
Görürəm qan axıdır cəlladlar.
Öldürürlər bacımı, qardaşımı,
Tökmərəm bir daha mən göz yaşımı.
İntiqam nəğməsi var könlümdə,
Xalqın ölməz səsi var könlümdə.
Orda bükmüş belini dərd anamın,
Qara günlər keçirən mərd anamın
Qanlı əllər uzanır saçlarına.
Qəlbi daşlarsa, bu göz yaşlarına
Baxaraq, hey qoparır qəhqəhələr,
Açılır orda fəğanlarla səhər.
Dil açanlar çürüyür, zindanda,
Haqq deyənlər yox olur bir anda.
Hər baxışdan yenə qəm, qüssə yağır,
Çox ağırdır, vətənin dərdi ağır...
Mən demişdim öz ürək qardaşıma,
Bizə sadiq o dilək qardaşıma,
Açılıb gül kimi gülsən, gülərəm,
Vətən uğrunda sən ölsən, ölərəm.
Qardaşım, dönmərəm öz andımdan,
Titrəyir atdığım hər addımdan
Məni səndən, səni məndən ayıran...

Çox uzun sürməyəcəkdir hicran!
Bir canım var, sənə qurbandır o da.
Necə gülsün ürəyim? Qandır o da.
O gülər, məncə, vüsalınla sənin,
Yaşayır çünki xəyalınla sənin.
Nə sən onsuz, nə o sənsiz yaşamaz!
Azər övladı Vətənsiz yaşamaz!
Tut əlimdən ki, mənəm arxa sənə,
Qazanaq biz də bir ağ gün vətənə.
Yadların onda kəsilsin nəfəsi,
Bürüsün hər tərəfi nəğmə səsi.

II

Yox xəzandan o tərəflərdə baharın fərqi,
Çox böyükdür bu diyarla o diyarın fərqi.
Bürünüb matəmə kəndlər və şəhərlər, ölüdür,
Elə bil, orda həyətlər, küçələr qan gölüdür.
Mən xəyalən o sevincsiz küçələrdən keçirəm,
Kinli gözlərlə baxıb düşməni, dostu seçirəm.
Dəymə, cəllad, – deyirəm, – dəymə o qan qardaşıma,
Mənə bax, qorx qəzəbimdən, onu tək görmə, çəkin,
Qorx, yetər, vurma qaxınc gəl bu ağarmış başıma.
Dərdli qəlbində bu gün dalğalanır sonsuz kin.
Soldurub öz nəfəsinlə bağını, bağçasını,
Vətənin matəmə saldın o gözəl parçasını.
Onu bir qul kimi bir vaxt çox alıb satdın, sən
Elə zənn etmə ki, öz istəyinə çatdın sən!
Görməyirsənmi könüllərdə coşan üsyanı?
Sanma müstəmləkə sən şanlı Azərbaycanı!
Yetər ölkəmdə çəkib qəhqəhələr oynadığın,
İçirib haqq bağıran xalqa zəhər, oynadığın,
Çox güvənmə, yetər, arxanda duran dövlətə gəl,
Demə sən "körpə uşaq" dərdi coşan millətə gəl!
Sən mənim qardaşımın qatilisən hər yerdə,
Örtə bilməz bu cinayətləri heç bir pərdə.

İntiqam al! Deyir hər şanlı şahidin qəbri.
Qəhrəman millətimin, dinlə, tükənmiş səbri,
Öz dilindən onu məhrum elədin, ey cəllad!
Bilməyirsən belə getməz qoca dünyada həyat?!
Bilməyirsənmi o bir gün yenə zənciri qırar,
Nəmli zindanı uçurdub, yeni kaşanə qurar!?
İndidən baş çəkirəm dosta, qohum-qardaşa mən...
Gəzərək qəlbi yara yurdumu başdan-başa mən,
Yazıram qəlbimə bir-bir sənin etdiklərini,
Bilirəm, gün gələcək haqq tutacaq öz yerini.
Tutub ellərsə yaxandan çəkəcək məhkəməyə,
Onda heç kimsə sənə yetməyəcəkdir köməyə.
İntiqam ordusunun əsgəriyəm mən də! Eşit!
Olmayıb, olmayacaqdır kölə çox milyon igid!
Səsləyib dostlarımı, evləri bir-bir gəzirəm,
Səsimə hay verən olmur, tutulublar, sezirəm.
Hər xiyabanda mənə qupquru əllər uzanır.
Ağa can! Bircə qıran ver, deyə dillər uzanır,
Hər nəyim varsa cibimdən çıxarıb mən verirəm,
Həmin əllər uzanır, sonra da hərdən görürəm –
Qara şəmsiyəli bir kimsəyə... – heyhat, heyhat!..
O keçir daş kimi səssiz... ona yaddır bu həyat.
Səkkiz-on yaşlı uşaqlar ki, bahardır, məncə,
Gün çıxandan çəkərək gün batana işgəncə.
Dönür onlar əliboş, cibləri boş, evlərinə,
Bürünüb köhnə cırım-cındıra paltar yerinə. –
Ehtiyacın, görürəm, döymədiyi bir qapı yox,
Çərxi dönmüş şəhərinsə yüzü acdır, biri tox.
Yenidən insan ucuzlaşdı, çörək oldu baha...
Yox, könüllər dözə bilməz bu ağır dərdə daha!..
Məncə, bir gün gələcəkdir ki, bu qəm karvanı
Qəzəbindən coşaraq andıracaq ümmanı,
Boğacaq düşməni, aydın deyəcək istəyini,
Qaldırıb göylərə qandan qızaran köynəyini...

QARDAŞIMIN DƏRDİ

Dərdim bir olsaydı, olmazdı qəmim,
Gör nə günə saldı zəmanə məni.
Üstümdə saç yolub ağlayan ana,
Nə üçün gətirdin cahana məni!

Kinimdən quruyub gözümdə yaşım,
Gəlsin köməyimə dostum, qardaşım.
Əyilməz kimsəyə bəlalı başım,
Yadlar boyasa da al qana məni.

Haqsız döyülməkdən üzüm göyərib,
Öz ana yurdumda qəribəm, qərib.
Damlarda bayquşlar səs-səsə verib,
Bu dərddir gətirən fəğana məni.

Cəlladlar boyamış qana vətəni,
Zülmdən gətirib cana vətəni,
Satmaram milləti, ana vətəni,
Tutub salsalar da zindana məni.

Ayağımda zəncir, qolumda zəncir,
Səslənir sağımda, solumda zəncir,
Qalanıb dağ kimi yolumda zəncir,
Qoy ellər bilməsin divanə məni.

Çoxdandır bir şirin dilə həsrətəm,
Bir doğma qardaşa, elə həsrətəm,
Yuvasız bülbüləm, gülə həsrətəm,
Tanıyır xaraba, viranə məni.

Nədir bu ayrılıq bilə bilmirəm,
Nədən bülbül qonmaz gülə, bilmirəm,
Gülmək istəyirəm, gülə bilmirəm,
Aparın şimala, loğmana məni.

Dinləsin arzumu yaslı durnalar,
Dərdi çox, söhbətli, sazlı durnalar,
Alıb qanadına nazlı durnalar,
Aparsın o gözəl məkana məni!

Təbriz, 1942

YENƏ DURNALAR

Qanadlılar dünyasının şairlərindən,
Durnalardan söhbət açmaq istəyirəm mən.
Bahar gəldi, bu diyardan uçub getdilər,
Qaqqıldaşa-qaqqıldaşa köçüb getdilər.
Yer üzünün bizə yaxın, uzaq yerində,
Mahnımızı gəzdirdilər dimdiklərində.
Ömrüm boyu mən razıyam durnalarımdan,
Arazımı unutmadı qanadlı karvan.
Bu sahildən o sahilə qondu durnalar,
Yadlarında saxlayaraq mənim şərtimi
Lələyini qələm kimi yondu durnalar,
Yazdı Cənub torpağına köhnə dərdimi.

Aylar keçdi, soldu güllər, soldu çiçəklər,
Durnaların həsrətiylə dindi ürəklər.
Mən də hər gün gözlərimi dikdim göylərə,
Payız gəldi, qaqqıltıyla doldu dağ-dərə.
Yenə bizim bu məkana gəldi durnalar,
Yenə cənnət Lənkərana gəldi durnalar,
Gözlərində o sahilin qəmli lövhəsi,
Sözlərində qardaşımın, bacımın səsi.
Əzizsiniz bu vətənçin, elçin, durnalar!
İki sahil arasında elçim durnalar!

BƏLKƏ

Şair səni üzü gülən görməmişdir yaşından,
Bəlkə Araz yaranmışdır gözlərinin yaşından!

Əcdadımın qulağımda fəryadları səslənir,
Güllərinə qan çilənmiş torpağından, daşından.

Saraydakı ağaların nə vecinə, ölkədə
Bütün millət nalə çəkib qırılsa da acından.

Bayrağında şir qocalıb, günəş çoxdan sönmüşdür,
Gələn məzar qorxusudur Pəhləvinin tacından.

Qan qardaşım! Tək deyilsən döyüşlərdə, qulaq as,
Hər gün səni səsləyirəm uca dağlar başından!

DEMƏ

Mən desəm haqqını al, sən demə: "Allah qoysa".
Vətənin dərdinə qal, sən demə: "Allah qoysa".

Keçmiş ağ günlərini, qüdrətini, şöhrətini
Mən desəm bir yada sal, sən demə: "Allah qoysa".

Mən desəm gəl görüşək, can evimizdən əbədi
Qovsun hicranı vüsal, sən demə: "Allah qoysa".

Mən desəm yaxşı düşün, xalqını inkar edənə,
Ayıq ol, vermə macal, sən demə: "Allah qoysa".

Mən Süleyman bilirəm dərdimizin çarəsini,
Söyləsəm, qardaş, ucal, sən demə: "Allah qoysa".

Milyon inşallah ilə ağ günə çıxmaq olmaz.
Mən desəm "Cəngi"ni çal, sən demə: "Allah qoysa".

DİNLƏ MƏNİ

Bir ana övladıyıq, dinlə məni, qardaşım,
Hicrandan sinəmizdə min dağım, min dağın var.
Azadlıq vuruşunda güllədən deşim-deşim,
Qızıl qana boyanmış bayrağım, bayrağın var.

Bir gün görüşəcəksən, bacınla, qardaşınla,
Sağalmaz bu yaralar ahınla, göz yaşınla.
Hicrana dözdün yetər, öz bəlalı başınla,
Səttarxanlar yetirən müqəddəs torpağın var.

Bu qurtuluş yolundan geriyə çəkilmə sən,
Yadlara əyilmədin, yenə də əyilmə sən.
Bu sınaq günlərində özünü tək bilmə sən –
Sənin Süleyman kimi arxan var, dayağın var!

AY ELLƏR

Ellər, ellər ay ellər, ömrümün bu çağında,
Səadətin bağında, məhəbbətin bağında,
Bacımla, qardaşımla görüşməkdir məqsədim,
Könlümdə gecə-gündüz dillənir bu həsrətim.

Bir sirri bilmişəm mən,
Bu fikrə gəlmişəm mən.
Vüsalın uzun yolu mənim canımdan keçir,
Ordubadımdan keçir, Naxçıvanımdan keçir.

YORULDUM DEMƏRƏM

Hər mahnım, hər şerim öpüb, öpəcək,
Xalqın dodağını qızılgül kimi.
Səni, ev vətənim, dərindən sevən,
Bir könül tapmazsan bu könül kimi!

Hicran əllərinlə bağrın söküldü,
Uğrunda döyüşdə igidlər öldü.
Ayrılıq həsrəti bağrımı dəldi,
Bununçün hər günüm keçdi il kimi!

Ey təbrizli gözəl, sözüm var sənə,
Sinənə cəlladlar dağ çəkib yenə.
Görünür o nəmli gözlərin mənə,
Kirpikləri şehli qərənfil kimi!

Dilin açar olsun, dodağın qıfıl,
Sinəndən dəftərə tökülsün qızıl.
Ayıl, öz dərdinə özün çarə qıl,
Gəzmə vətənində bir qafil kimi!

Hər yana baxıram ağrıyır ürək,
İnsan həyatından bahadır çörək.
Övlad vətənində gəzməsin gərək
Bir dilənçi kimi, bir səfil kimi!

Hardasan, hardasan, ey vüsal günü!
Yoruldum demərəm ömrüm uzunu –
Cənub həsrətinin ağır yükünü,
Daşısam çiynimdə qoca fil kimi!

ÜZÜM YOXDUR

Deyirsən ki, sənin vətən torpağına göz dikmişəm,
Bu qırmızı yalanına daha mənim sözüm yoxdur.
Torpağına sən qatmısan doğma ana torpağımı,
Mən şairəm, özgələrin torpağında gözüm yoxdur.

Utan, mənim millətimdən üstün tutma millətini,
Millətinə yedirtmə gəl millətimin nemətini.
Uzun illər könlüm çəkir bu vüsalın həsrətini –
Dözəcəyəm, kim deyir ki, ürəyimdə dözüm yoxdur?

Qardaşımın həyatını düşünürəm səhər-axşam,
Vüsalına yetmək üçün hələ bir yol tapmamışam.
Qan qardaşım zindandadır, mən bu tayda azad quşam,
Sən dərdə bax, gözlərinə görünməyə üzüm yoxdur!

AZƏRBAYCANDADIR

Neyləyim, dostlar, yenə qan qardaşım tufandadır,
Yelkənim – hər dalğası, dağdan böyük ümmandadır.
El bilir, yox mahnıma, yox şerimə sərhəd mənim,
Sözlərim dillərdədir, Təbrizdədir, Zəncandadır.
Bircə an olsun da ayrılmır o taydan gözlərim,
Təbrizin hər guşəsi başdan-başa al qandadır.
Yurdumun hər zərrəsi doğma, əzizdir könlümə,
Vəslə yollar axtaran könlüm hələ hicrandadır.
Özgə bir torpaqda yoxdur, yox gözüm – aləm bilir,
Varlığım, eşqim, mənim ruhum Azərbaycandadır.

VAR

Mən bilirəm, bilməyən də qoy bilsin,
Ayrılığın yaman qara üzü var.
Günlər deyil, aylar deyil, illərdir
Ürəyimdə yarasının közü var.

O taydakı mərd ellərə könlümün,
Şerə vurğun nəsillərə könlümün,
Həsrət dolu könüllərə könlümün,
Dərya qədər deyiləsi sözü var.

Süleymanam, dözümlüyəm firqətə,
Zaman gərək son versin bu həsrətə.
Ürəyim bir xəritədir, xəritə,
Orda əziz vahid Vətən özü var.

DƏDƏLƏR, BABALAR OCAĞINDAYAM

Könlümdə bir dərya nəcib arzular,
Yenə dərdli Araz qırağındayam.
Xeyli var üzünü görmədiyimin –
Cənublu dilbərin sorağındayam.

Deyirəm silinsin sinəmdən bu dağ,
Qəlbləri oxuyum mən varaq-varaq.
Hər iki sahildə deyiləm qonaq,
Dədələr, babalar ocağındayam.

Gəzirəm qol-qola həqiqətimlə,
Üz-üzə gəlirəm səadətimlə.
Dünyaya sığmayan məhəbbətimlə,
Öz anam torpağın qucağındayam.

Könlümə doğmadır mənim bu yerlər,
Sizindir yazdığım bütün şeirlər.
Süleyman Rüstəməm, belə deyirlər,
Mahnımla ellərin dodağındayam.

DOLAŞIR DİLLƏRDƏ

Çox da o sahildə yad əllərilə,
Adı kitablardan pozulan mənəm.
Bununla təsəlli tapıram ki, mən,
Şeri ürəklərə yazılan mənəm.

Leylamı səsləyib, gəzdim illərlə,
Keçirdim günümü təsəllilərlə.
Könül dəftərinə qara əllərlə,
Ayrılıq damğası basılan mənəm.

Xalqın xəbərdaram diləklərindən,
Qan sızar gözünün bəbəklərindən.
Uçan durnaların lələklərindən,
Hicran məktubları asılan mənəm.

Çox da ki, deyiləm özüm o tayda,
Dolaşır dillərdə sözüm o tayda,
Araz sahilində, gözüm o tayda,
Məzarı bu tayda qazılan mənəm!

YENƏ ARAZ QIRAĞINDA

Ömür keçdi, hicran quşu can evimdən köçmədi,
Arazından iki qardaş yan-yana su içmədi.
Heç özüm də bilmədim ki, necə oldu, qardaşım,
Ayrılıqdan, dərd əlindən ürəyimiz şişmədi!
Dəli könlüm istəyəntək buz bulaqlar başında
Ocağımız tüstülənib, kababımız bişmədi.

Şair gözüm qızılgülü, qərənfili, laləni
O sahildə, bu sahildə bir-birindən seçmədi.
Niyə mənim bu əllərim məhəbbətin bağından,
Tikanları oraq kimi öz vaxtında biçmədi?!
Mən mücahid qardaşımın gözlərindən öpürəm,
Al bayrağı güllələrdən çoxdan deşmə-deşmədi.
Qanlı döyüş meydanında, qara gündə, dar gündə
Əcdadımın həm Qıratı, həm Bozatı kişnədi.

Dağ gövdəli hansı igid, hər savaşın sonunda
Babək kimi, Koroğlutək bığlarını eşmədi?!
Qan qardaşım, bir zamanlar sənin, mənim qılıncım,
Dəstəyədək cəlladların ürəyinə işlədi.

Şöhrətini ulduzlara, aya, günə yazdılar,
Heyrətindən qoca dünya barmağını dişlədi.

Hanı sənin o çağların? Yox, yox, görüb duyuram,
Azadlığın sorağında sinən, bağrın təşnədir.
Yaxdı məni hicran dərdi, bu dərdimin yanında
Özün yaxşı bilirsən ki, başqa dərdlər heç nədir.
Dərdli Araz sahilində, uzun yollar boyunca,
Qana dönmüş, ürəyimdən nələr gəlib keçmədi?!
Qan qardaşım, gül üzünə bir də baxım doyunca
Bəlkə bir də bu yerlərdən mənim yolum düşmədi!

KÖNLÜMƏ TƏBRİZ DÜŞDÜ

Mədinə Gülgünə

Gəldi min dilli bahar, könlümə Təbriz düşdü,
Güllü, bülbüllü bahar, könlümə Təbriz düşdü.
Təbrizin dərdi mənim dərdim olub illərdir,
Ordadır, nazlı nigar, könlümə Təbriz düşdü.
Çox da dünyada gözəl, adlı şəhər min-mindir,
Hər yerin öz yeri var, könlümə Təbriz düşdü.
Bacımı, qardaşımı, sevgilimi görməliyəm,
Yox, dəyişməz bu qərar, könlümə Təbriz düşdü.
Mən Süleyman, Kür – Araz nəğməli şair babayam,
Çəkirəm aləmə car, könlümə Təbriz düşdü!

BƏNZƏMƏZ

Üfüqlərdən günəş qalxır bayrağımtək hər səhər,
Yad ellərin səhəri bu səhərimə bənzəməz.
Bu dünyada məncə min-min gözəl şəhər yox deyil,
Yox, heç biri bu xəzrili şəhərimə bənzəməz.

Hamı bilsin, bu sirri mən çoxlarına açmışam,
Şair kimi dövranıma min bir mahnı qoşmuşam.
Səfər vaxtı dənizlərdən, ümmanlardan aşmışam,
Heç bir dəniz, heç bir ümman Xəzərimə bənzəməz.

Sevgilimi o sahildə mən görmədim bu ay da,
Deməyin ki, sənin acı fəryadından nə fayda.
Yarı canım bu taydadır, yarı canım o tayda,
Yer üzündə heç bir kədər kədərimə bənzəməz.

Süleymanam, bu dərd mənim ürəyimdə yaradır,
O sahildə qan qardaşım yaman bəxtiqaradır.
Yaxşı ki, mən hələ sağam, qələm yazır, yaradır,
Heç bir dəftər mənim sinə dəftərimə bənzəməz!

XATİRƏ

Zəfər dolu kitabında Vətənin
Hər igidin şöhrəti var, adı var.
Dastanlarda bu gün belə kişnəyən,
Bozat kimi, Qırat kimi atı var.

Qan qardaşım, yadındamı o illər,
Bir-birinə nələr dedi könüllər?!
Ömrümüzə yazdıq təzə fəsillər,
Ağızlarda o günlərin dadı var.

Gecə-gündüz qələm düşmür əlimdən,
Nigaranam o taydakı elimdən.
Süleymanam, od tökülür dilimdən,
Ürəyimdə ayrılığın odu var.

BƏLİ, CƏNUBLUYAM

Araz qırağında ayrılıq günü,
Köynəyi qaradan biçilən mənəm.
Bəli, cənubluyam, yadlar əlində,
Al qanı şərabtək içilən mənəm.

Bir vaxt görüşərdik Xudafərində,
İndi yellər əsir onun yerində.
Vətən səngərində, el səngərində,
Bağrı deşim-deşim deşilən mənəm.

Tapdaq altındadır vətən torpağı,
Hələ sağalmayıb sinəmin dağı.
Qardaş həsrətilə hər bahar çağı,
Yarası lalətək açılan mənəm.

ÖZÜMÜ GÖRDÜM

Yenə min arzuyla çıxdım səfərə,
Araz sahilində izimi gördüm.
Əziz qardaşımın, dərdli bacımın,
Gözündə yol çəkən gözümü gördüm.

Vüsalı görsəm də bir röya kimi,
Nə qəm, bir arxam var bu dünya kimi.
Coşqun dalğalara bir qaya kimi,
Sinəsini gərən özümü gördüm!

PİYALƏM

Ayrılıqdan odlanan bağrımda laləm var mənim,
Titrəyən kirpiklərimdə qanlı jaləm var mənim.

Getməyir bir an xəyalımdan Cənubun həsrəti,
Qəlbimin hər guşəsində bir şəlaləm var mənim.

Həm uzaqdır, həm yaxındır məncə bu vəslin yolu,
Təbrizin hər daxmasında odlu naləm var mənim.

Arzulardan doğmadır hər nəğmənin hər kəlməsi,
Hər sözü dildən-dilə düşmüş risaləm var mənim.

Qoy vüsal gəlsin, gözəl mənalı bir sağlıq deyim,
Qardaşım! Göy göl kimi əlvan piyaləm var mənim!

SAXLA YADINDA

Qardaş! Gözümə sən yenə pəjmürdə göründün,
Bəsdir bu qədər qolları zəncirli süründün.

Tez soldu bağın gəlmələrin tapdağı altda,
Cənnət qurulub qardaşının bayrağı altda.

Yalvarma, al öz haqqını əzminlə, gücünlə,
Zəncirini heçliklərə qır, at çəkicinlə.

Qan qardaşının sözlərini saxla yadında,
Qoyma köləlik damğası qalsın öz adında.

İnsan anadan qolları zəncirli doğulmur,
Dünyada azadlıq, bəli, qan axmasa olmur!

QORXMURAM

Qorxmuram yağılardan bu qaranlıq diyarda,
Könlüm günəşə həsrət bir zirzəmi kimidir.
Azadlıq yollarında başı dik əməllərim,
Dalğaların qoynunda rəqsan gəmi kimidir.

Könlüm vətən eşqilə alovlanmış bir ölkə,
Mənim güləcəyimə yadlar inanmır, bəlkə.
Qorxutmasın sizləri gözlərimdəki kölgə,
Gənc könlümün bağçası yanmış zəmi kimidir.

Qasırğalı dəryada dəydi daşlara gəmim,
Batdı nəşəm, sevincim, çıxdı sahilə qəmim.
Odur ta o zamandan tərpənişim, görkəmim
Ağacda son yarpağın son görkəmi kimidir.

Rəqiblər ürəyimi daşlayır bir nərd kimi,
Deyin, kimdə dərd vardır sinəmdəki dərd kimi?
Durmuşam qəm çölündə dostlarımla mərd kimi,
Qəmim ana vətənin şirin qəmi kimidir!

Təbriz, 1941

CƏNUB DƏRDİM

Deyirdim ki, gələr gün dincələr artıq bir az dərdim,
Xəbər gəldi Cənubdan, ah, alovlandı bu yaz dərdim!

Sevincin dostuyam, lakin mənim də öz qəmim vardır,
Cənublu qardaşımla tez görüşməkdir əsas dərdim!

Əziz qan qardaşım yatdıqca zindanlarda təqsirsiz,
Sənintək hər zaman tüğyan eylər daşqın Araz dərdim!

Qara güllər açıb bağrımda bu sənsizliyin dərdi,
Vüsal eşqilə məclisdə olur min telli saz dərdim!

Cənub hicrində çoxdandır sinəmdə qanlı dağlar var,
Olunmaz möhtəşəm vulkanlı dağlarla qiyas dərdim!

Sənin düşmənlərin, qardaş, sənə işgəncə verdikcə,
Gözüm qan-yaş tökər seltək, qurar könlümdə yas dərdim!

Süleyman Rüstəməm, artıq tükənmiş səbrim, ey cəllad,
Olarsan kül, sənə eylərsə əmrimlə təmas dərdim!

1957

DƏNİZƏ ÇIXSIN

Arzumdur, ömrümdən keçən hər gecəm,
Həmişə günəşli gündüzə çıxsın.
Qoca balıqçıtək göllərə deyil,
Yelkənim dalğalı dənizə çıxsın.

Cənubun dərdinə şahiddir yaşım,
Savalandan betər ağarıb başım.
İnansın sözümə bacım, qardaşım,
Kim istər o eldə qan dizə çıxsın?!

Deyirəm, sönməsin göylərdə Ay, Gün,
Kim dünən yatıbsa ayılsın bu gün,
Namuslu bir oğul sayılsın bu gün,
Adı el içində təmizə çıxsın!

Yanımdan yel kimi ötdükcə hər il,
Görün nələr deyir bu şair könül:
Nyu-Yorka deyil, Parisə deyil,
Mənim uzun yolum Təbrizə çıxsın!

Məndən gileylidir dostlarım bir az,
Yetir sözlərimi o taya, Araz!
Süleyman vəfasız olmayıb, olmaz,
Gəlirəm, lalələr qoy düzə çıxsın!

BİRDİR

Araz! Hər yaz çəmən birdir, o sahildə, bu sahildə,
Qərənfil, yasəmən birdir, o sahildə, bu sahildə.

Bilirsən ki, suya xəncər, bıçaq vursan da ayrılmaz,
Ürək birdir, bədən birdir, o sahildə, bu sahildə.

Əzəldən ayrılıq dərdi, vüsal dərdi, vətən dərdi,
İnandım bir də mən, birdir, o sahildə, bu sahildə.

Ürək telli müqəddəs saz, şeirdən incə xoş bir dil
Araz, bildinmi sən birdir, o sahildə, bu sahildə?!

Süleyman, gəl haray sal, qoy bütün aləm eşitsin ki,
Əziz, doğma vətən birdir, o sahildə, bu sahildə!

1945

KÖLGƏ VAR

Qardaş! Bizim görüşümüz uzun sürmədi,
Dövran bizə bu vüsalı rəva görmədi.
İki ürək dərdə düşdü, gözlər ağladı,
Qarlı dağlar, göy meşələr, düzlər ağladı.
Sən əlini qaldıraraq dilsiz göylərə,
Dedin: "Tanrı, köməyim ol, tapdandı haqqım".
Mənsə böyük ümidlərlə dönüb bir kərə
Körpüdəki qanım rəngli bayrağa baxdım.
Yaxşı günlər yadımdadır, o yaman gündən,
Dərdli Araz sahilində ayrılan gündən –
Ürəyimdə hicran adlı bir ölkə vardır,
Gözlərimdə o ölkədən bir kölgə vardır.

ƏN MÜQƏDDƏS ARZU

Bir arzum da var dünyada –
Bu şairi salıb yada
(Sizə açıq deyim niyə)
Şöhrət deyil, hörmət deyə,
Kitabımı Arazdakı körpü üstdən assınlar.
Gənc nəsillər unutmasın bu şairin şərtini.
Tez köçərsəm bu dünyadan başdaşıma yazsınlar
İki yerə parçalanmış ürəyimin dərdini.

DÖZƏ BİLMİRƏM

Araz sahilində hər bahar çağı
Bir an həyəcansız gəzə bilmirəm.
Hətta, yuxumda da qan qardaşımın,
Əlindən əlimi üzə bilmirəm.

Gözümdə yaş görüb gülməyin mənə,
Arazdan deyirəm mən dönə-dönə.
Təsəlli verirəm özümə, yenə
Bu ürək ağrımı kəsə bilmirəm.

Baxanda Cənuba gözüm hər səhər,
Çəkir ordusunu üstümə kədər.
Dözənlər, bilmirəm, necə dözürlər,
Mənsə bu hicrana dözə bilmirəm!

SİNƏM OLSUN

İllər keçdi, saç ağardı qar kimi,
O sahildən ayrılmadı gözlərim.
Vəfalıyam, o vəfalı yar kimi,
Qoy qalmasın ürəyimdə sözlərim.

Yetər, yetər yandım hicran oduna,
Şahid olsun bu arzuma Yer üzü.
Mən razıyam bir vüsalın adına,
Sinəm olsun Arazımın körpüsü!

TƏBRİZ YOLU

Ürəyimdən çəkilib Təbrizə yol,
Dağları, daşları qandır bu yolun.
Ellər hürriyyəti, etdikcə parol
Ey nəsillər, yürüşə hazır olun!

Yenə şerimlə göyərçintək uçub,
Çəkirəm baş o döyüşkən şəhərə.
Yenə könlüm yeni bir mahnı qoşub,
Gözü yollarda qalan dərdlilərə.

Təbrizin doğma bağından hələlik,
Ah çəkib, qanlı çiçək-gül dərirəm.
Qardaşım! Əslinə yaddır kölәlik,
Sənə öz mahnımı pay göndərirəm!

Dayanıb yolda bahar yüklü qatar,
Bu qatar tən ürəyimdən keçəcək.
Ayrılıq, göz yaşı, fəryad, nə ki var –
Əbədilik vətənindən köçəcək!

UZAQ DEYİL

Bir zamanlar əzbəriydi dillərin,
Gözəlliyi, adı-sanı Təbrizin.
Qara illər qara yellər gətirdi,
Soldu birdən gülüstanı Təbrizin.

Torpağının hər zərrəsi qızıldır,
Məhəbbəti ürəkləri qızdırır.
Güvəndiyi mərd oğludur, qızıdır,
Yer üzündə tayı hanı Təbrizin!

Ayrılıqdan ürəkləri dərd alıb,
Haqsızlığa kainat da mat qalıb.
İllərdir ki, ürəyimdən yol salıb –
Hicran yüklü, qəm karvanı Təbrizin.

Öz yolundan çəkilməyib, çəkilməz,
Döyüşlərdə döyülməyib, döyülməz.
Cəlladlara əyilməyib, əyilməz,
Həm qocası, həm cavanı Təbrizin.

Alovlarda bağça yanıb, bağ yanıb,
Anaların ahı ərşə dayanıb;
Başdan-başa qızıl qana boyanıb
Hər küçəsi, hər meydanı Təbrizin.

Şəhidləri – "hər gün yada sal" deyir.
Nəsillər – "anda sadiq qal!" – deyir.
"Gəlmələrdən qisasımı al!" – deyir.
Bayrağına keçən qanı Təbrizin.

Görürəm ki, döyüşdədir, yenə də,
Ona dəyən güllə dəyir mənə də.
Tək mənə yox, ey oxucum, sənə də,
Qanımdandır axan qanı Təbrizin.

Bu gün mənə ön səngərdə görünür,
Yenə, yenə ön səngərdə görünür.
Dönə-dönə ön səngərdə görünür,
Od ürəkli Səttarxanı Təbrizin.

Canım sənə qurban olsun, ey Vətən!
Qüdrətini bilməsə də hər yetən,
Varlığımla inanıram buna mən –
Uzaq deyil xoş dövranı Təbrizin.

Budur mənim bu könlümün qərarı –
Cəlladlara özüm qazım məzarı.
Gəlməyincə azadlığın baharı
Deyib-gülməz Süleymanı Təbrizin.

Şəhriyara məktub

ŞAİR QARDAŞIMA MƏKTUB

Qoy söyləyim ürəyimin sözünü,
Bir kərə də görməmişəm üzünü,
Nigaranam, yetir mənə özünü
Məhəbbətin bağrımdadır, Şəhriyar,
Mənim ürək ağrımdadır, Şəhriyar.

Kim deyir ki, ünvanımız ayrıdır,
Nə adımız, nə sanımız ayrıdır,
Nə canımız, nə qanımız ayrıdır,
Ürək birdir, bədən birdir, Şəhriyar,
Vətən birdir, vətən birdir, Şəhriyar.

Havaları nə gözəlmiş bu yazın,
Araz üstdən çatdı mənə avazın,
Yarı canım bu tayında Arazın,
Yarı canım yanındadır, Şəhriyar,
Şerin, sözün ətir dadır, Şəhriyar.

Gülşənlərdə çiçəkləri dindirən,
Gözəlləri, göyçəkləri dindirən,
Sevgi dolu ürəkləri dindirən
"Heydərbaba"n nə gözəldir, Şəhriyar,
Nə qəsidə, nə qəzəldir, Şəhriyar.

Hər canlıdan sənə bu can yaxındır,
Uzaq deyil yol ki, yaman yaxındır,
Qaşla gözün arasından yaxındır,
Gəl-gəl deyir sonbeşiyim, Şəhriyar,
Qurban sənə ev-eşiyim, Şəhriyar.